

28-29. Magyarország az I. világháborúban - Az őszirozsás forradalom.

I. MAGYARORSZÁG AZ I. VILÁGHÁBORÚBAN

- **Katonai téren:** Magyarország mozgósított **3,8 millió** katonát.
 - Veszteség: **kb. 530.000 halott**, 1,5 millió sebesült, 830.000 hadifogoly.
 - Nagy csaták sok áldozattal: Przemysl, Gorlice, Doberdó, Isonzó, Piave.
- **Az ország (hátország) kimerülése:**
 - Ellátási problémák, nélkülözés, hadigazdálkodás, jegyrendszer, háborúellenes közhangulat erősödése.
 - Háborúellenes ellenzéki pártok (szociáldemokrata párt (MSZDP), Károlyi-párt) erősödése.
- **A háborús vereség**
 - IV. Károly király eredménytelen békekötési kísérlete (1917)
 - **1918. november 3-án Padovában kapitulációra** (feltétel nélküli fegyverletételre).

II. AZ ŐSZIROZSÁS FORRADALOM

Helyzet: a századforduló után egyre világosabbá vált, hogy a dualista rendszer Magyarországon **válságba** jutott. A válság okai:

- **földkérdés:** népesség nagy részének nincs megélhetést biztosító földje,
- **nemzetiségek:** a magyar kormány erőszakos asszimilációra törekszik, ez ellenségessé teszi őket,
- **választójog:** népesség túlnyomó többségének nincs választójoga (pl. munkások).
- A kormánnyal szembeni **ellenzék** vezéralakjai: **gr. Károlyi Mihály** (Függetlenségi és '48-as Párt), Jászi Oszkár (Országos Polgári Radikális Párt), Garami Ernő (MSZDP).
- 1916-ban meghal Ferenc József, utódja (az utolsó magyar király) **IV. Károly** hajlana a békekötésre és a reformokra. 1917-ben lemondítja Tisza Istvánt. 1918 októberére világossá válik, hogy a háborút elvesztették.
- **1918. október 23-24. éjjele:** a 3 ellenzéki párt létrehozza a **Magyar Nemzeti Tanácsot**, elnöke **Károlyi**.
- **1918. október 30-31. – A „őszirozsás forradalom”:** a katonák leveszik sapkájukról a Monarchia címerét és őszirozsát tűznek a helyébe. A forradalmárok elfoglalják a főváros fontosabb pontjait. Kevés áldozat, de Tisza Istvánt lakásában megölik. 31-én József főherceg kinevezi Károlyit miniszterelnöknek, ezzel győzött a forradalom.
- 1918. november: Ausztriában kikiáltják a köztársaságot, tehát az OMM gyakorlatilag megszűnik

III. A KÁROLYI-KORMÁNY

- **Az ország helyzete** 1918 őszén:
 - a magyar hadsereg romokban, az antant hadereje (a francia Francet d'Esperey tábornok vezetésével) a határoknál áll, a románok, a szerbek és a csehek támadnak,
 - a gazdaság összeomlott, menekültek tízezrei érkeznek a megszállt területekről.
- **A legsürgetőbb feladat:** a fegyverszünet megkötése az antanttal (nov. 3-án a Monarchia kötött fegyverszünetet) - Károlyit antantbarátként ismerték, de az antant nem hajlandó vele érdemben tárgyalni: **1918. nov. 13. belgrádi fegyverszünet**, Magyarország déli területeit ki kell üríteni.
- **Az ország demokratizálására tett kísérletek:**
 - ugyanezen a napon IV. Károly lemond, és **1918. november 16-án** Magyarországon is kikiáltják a **köztársaságot (népköztársaság)**
 - Károlyiék törvényt hoznak az általános (nőkre is kiterjedő) **választójogról**, de nem tartanak választást,
 - a **földreformról** is, de ezt nem kezdik végrehajtani (egyedül Károlyi osztja fel a saját kápolnai birtokát a parasztok között).
- Az antant bizalmának elnyerése miatt, Károlyiék leszerelik a hadsereget (*Linder Béla hadügymin.: „Nem akarok többé katonát látni!”*) ezzel az ország védtelenné válik.
- A kormány tárgyal a nemzetiségekkel (Jászi Oszkár), de a felajánlott autonómia már kevés nekik.
- **1918. december:** az antant követeli a Felvidék átadását Csehszlovákiának; az erdélyi románok népgyűlése kimondja **Erdély és Románia egyesülését**; a román és a csehszlovák hadsereg elkezd megszállni a neki „átadott” részeket.
- Károlyiék ellenzéke: szélsőjobb (Magyar Országos Véderő Egylet, MOVE), Ébredő Magyarok Egyesülete (ÉME); szélsőbal (Kommunisták Magyarországi Pártja, KMP).
- **1919. január:** Károlyi köztársasági elnök lesz, a miniszterelnök Berinkey Dénes; letartóztatják a szélsőjobb és szélsőbal vezetőket.
- **1919. március 20.:** Vix francia ezredes átadja az antant újabb követeléseit: ezúttal keletről kellene visszavonni a magyar csapatokat; a kormány erre lemond; Károlyi a szociáldemokratákra akarja bízni a kormányzást, de a szoc. dem. megegyeznek a kommunistákkal, a MSZDP és a KMP egyesül (Magyarországi Szocialista Párt), és
- **1919. március 21-én** átveszik a hatalmat. Károlyit lemondatták és kikiáltják a Tanácsköztársaságot.